

Το αποτελεσματικό σχολείο. Αντιλήψεις Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Ανατολικής Θεσσαλονίκης

Κωνσταντίνιδης Θεόδωρος
MSc Εκπαιδευτικός Φυσικής
Αγωγής στο 4ο Δημοτικό
Σχολείο Πυλαίας
thokonst@gmail.com

Εισαγωγή

Το σχολείο δεν είναι αποκομμένο από τις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες και διαρκής εξέλιξης που λαμβάνουν χώρα παγκοσμίως. «Η σχολική μονάδα υπηρετεί ως η μοναδική οδός για την προσφορά γνώσεων και την εκ δίπλωση δεξιοτήτων, που ουσιαστικά διαμένουν εγκλωβισμένες σε «παραδοσιακά» πρότυπα».

Γενικά, η αποτελεσματικότητα κινείται στην επέκταση, όπου συναντάται η γνώση με τη σχολική αποτελεσματικότητα, η οποία, όπως επισημαίνουν οι King και Peart (1990) συνήθως αξιολογείται με μετρήσιμα του ρόλου του σχολείου καθώς, και με το αν κριτήρια.

Όπως αναφέρεται, αυξάνονται διαρκώς οι συζητήσεις σχετικά με την αποσαφήνιση ένα σχολείο μπορεί να χαρακτηριστεί ως αποτελεσματικό ή όχι. Οι σχολικοί οργανισμοί αποτελούν ένα ανοιχτό σύστημα στο κοινωνικό περιβάλλον και τους εξωτερικούς παράγοντες, το οποίο συμπληρώνεται από μικρότερα υποσυστήματα που οφείλουν να λειτουργούν συνεργατικά μεταξύ τους, έτσι ώστε να διαμορφώσουν ένα αποτελεσματικό σχολείο.

Τα γνωρίσματα που ορίζουν ένα σχολείο ως αποτελεσματικό, απασχολεί τόσο τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές, τους γονείς και όλους τους εμπλεκόμενους στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Αναδρομή στη βιβλιογραφία

Η **έννοια** του αποτελεσματικού σχολείου και τα χαρακτηριστικά του άρχισαν να αναζητούνται στις αρχές του 20ου αιώνα, όταν πλέον οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες ήταν οι κατάλληλες.

Σύμφωνα με τον Σαίτη (2007) ως παράγοντες που διέπουν την αποτελεσματική λειτουργία ενός σχολείου αναφέρονται οι εξής: η σχολική ηγεσία, η δομή και η οργάνωση των αναλυτικών προγραμμάτων και οι μέθοδοι διδασκαλίας, το εκπαιδευτικό προσωπικό, η άμεση επικοινωνία και συνεργασία σχολείου, οικογένειας και τοπικής κοινωνίας, το καλό κλίμα και οι καλές σχέσεις των εκπαιδευτικών με τους μαθητές.

O Lezotte (1989) υποστηρίζει ότι ένα σχολείο θεωρείται αποτελεσματικό, όταν είναι σε θέση να δείξει ότι σε αυτό συνυπάρχουν τόσο η ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης όσο και οι ίσες ευκαιρίες για όλους..

O Mortimore (1991) ισχυρίζεται ότι αποτελεσματικό σχολείο είναι εκείνο στο οποίο η τελική πρόοδος των μαθητών είναι μεγαλύτερη από εκείνη που αναμένεται.

Σύμφωνα με τον Θεριανό (2006) αποτελεσματικό σχολείο κρίνεται το σχολείο εκείνο που οι μαθητές του επιτυγχάνουν υψηλή επίδοση στις εθνικές εξετάσεις ή στα σταθμισμένα τεστ. Ένα σχολείο θεωρείται αποτελεσματικό, όταν πετυχαίνει τους στόχους που έχει ή για τους οποίους έχει ιδρυθεί (Καρατζιά - Σταυλιώτη και Λαμπρόπουλος 2006).

Οι έρευνες των Edmonds (1979), Καψάλη (2005), Σαίτης (2002) είχαν σαν στόχο να διερευνήσουν τα γνωρίσματα που χαρακτηρίζουν ένα σχολείο αποτελεσματικό όπως: την επιστημονική αξία της επίδρασης του σχολείου σε συνάρτηση με τις εισροές και τις εκροές του, τη διαδικασία της αποτελεσματικής φοίτησης και τέλος τη σχολική πρόοδο και ανάπτυξη.

Ο Πασιαρδής (2006), όπως και αρκετοί άλλοι ερευνητές, επιδιώκοντας μία ευρύτερη και κριτική προσέγγιση των γνωρισμάτων που τείνουν να ενδυναμώσουν την αποτελεσματικότητα του σύγχρονου σχολείου, συμπυκνώνει τους παράγοντες που ανακύπτουν από τις έρευνες, στα παρακάτω γνωρίσματα:

1. Εκπαιδευτική διοίκηση και ηγεσία
2. Υψηλές προσμονές και συμπεριφορά του εκπαιδευτικού
3. Έμφαση στη εκπαιδευτική διαδικασία
4. Σχολικό κλίμα
5. Καταγραφή και αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών
6. Συμμετοχή γονιών και τοπικής κοινότητας στη καθημερινότητα
7. Παροχή χωριστού προϋπολογισμού σε κάθε σχολική μονάδα
8. Συναισθημα ασφάλειας και ύπαρξη σκοπού και ολότητας

Πληθυσμός και δείγμα

Το **δείγμα** αποτέλεσαν τα δημόσια δημοτικά σχολεία της ανατολικής Θεσσαλονίκης. Το δείγμα λήφθηκε με τη μέθοδο της τυχαίας αντιπροσωπευτικής δειγματοληψίας, με μονάδα το δημοτικό σχολείο. Ταυτόχρονα, αποτέλεσε και μέθοδο ευκολίας

Ερωτηματολόγιο

Για τη συλλογή των δεδομένων, καταλληλότερη μέθοδος θεωρήθηκε η δημιουργία

Ερωτηματολογίου που συνίσταται για «έρευνα ή επισκόπηση πεδίου». Θεωρείται η πιο διαδεδομένη ερευνητική τεχνική για τα εκπαιδευτικά θέματα

Ανάλυση δημογραφικών

μπορεί να παιδεύει (Καμπουρίδης, Κουσσός, και Μπούνης 2004).

Σε ότι αφορά το φύλο			Σε ότι αφορά την ηλικία		
Φύλο	Αριθμός	Ποσοστό (%)	Ηλικία	Αριθμός	Ποσοστό (%)
Ανδρας	8	40%	30-39	1	5%
Γυναίκα	12	60%	40-49	3	15%
			50- και πάνω	16	80%

Σε ότι αφορά τα συνολικά χρόνια υπηρεσίας			Ειδικότητα		
Χρόνια Υπηρεσίας	Αριθμός	Ποσοστό (%)	Ειδικότητα	Αριθμός	Ποσοστό (%)
0-5	2	10%	ΠΕ 11	12	60%
16-25	12	60%	ΠΕ 70	3	15%
26- και πάνω	6	30%	ΠΕ 06	2	10%
			Άλλο	3	15%

Προσυνολικό Επίπεδο Μόρφωσης			Σχέση εργασίας		
Επίπεδο Μόρφωσης	Αριθμός	Ποσοστό (%)	Σχέση Εργασίας	Αριθμός	Ποσοστό (%)
Μεταπτυχιακό	9	45%	Μόνιμος	14	70%

Ξένες γλώσσες (B2+) και Πιστοποίηση Η/Υ	4	20%	Αναπληρωτής	5	25%
Μεταπτυχιακό, Ξένες γλώσσες, Πιστοποίηση Η/Υ	3	15%	Ορομίσθος	1	5%
Άλλο	4	20%			

Υπηρεσιακή Σχέση	Αριθμός	Ποσοστό (%)
Οργανική	11	55%
Διάθεση από ΠΥΣΠΕ	4	20%
Απόσπαση εντός ΠΥΣΠΕ	1	5%
Απόσπαση από άλλο ΠΥΣΠΕ	1	5%
Άλλο	3	15%

Ανάλυση δεδομένων απαντήσεων:

Βαθμίες Συμφωνίας			Βαθμίες Σημαντικότητας		
Ερώτηση	Μέσος Όρος	Τυπική Απόκλιση	Ερώτηση	Μέσος Όρος	Τυπική Απόκλιση
1. Παρέχουν ίσες ευκαιρίες σε όλους τους μαθητές/τριες	4.20	0.70	1. Έχει ικανό διευθυντή/τρια	4.55	0.60
2. Προσλαμβάνει από τους γονείς	2.75	0.91	2. Πιστεύει ότι όλοι οι μαθητές μπορούν να μάθουν	4.05	0.83
3. Εξασφαλίζουν την πρόοδο	3.95	0.60	3. Θετικό κλίμα και αίσθηση κοινότητας	4.50	0.61
4. Επιτυγχάνουν τους στόχους	3.95	0.60	4. Παρακολούθηση προόδου	4.05	0.94
5. Ενισχύουν τις δεξιότητες	4.25	0.55	5. Αξιοποίηση προϋπολογισμού	3.65	1.04
6. Υψηλή επίδοση σε εξετάσεις	2.95	0.94	6. Σταθερό προσωπικό	4.25	0.91
7. Αντιμετωπίζουν αλλαγές	3.85	0.67	7. Τάξη και πειθαρχία	4.20	0.77
8. Καθαρίζουν ανεργασία	3.75	0.79	8. Σαφείς στόχοι	4.10	0.85
9. Επικρατεί αλληλεγγύη	4.05	0.60	9. Αποτελεσματικοί εκπαιδευτικοί	4.25	0.64
10. Παρέχουν εξαιρετική εργασία	3.65	0.81	10. Οργανωτική κουλτούρα	4.15	0.81
11. Μικρός αριθμός μαθητών	3.80	0.95	11. Αναλυτικό πρόγραμμα	3.55	0.94
12. Θετικές σχέσεις	4.05	0.60	12. Προσαρμογή εργασίας	4.35	0.67

Συμπεράσματα

Η ανάλυση αποκάλυψε τα εξής ενδιαφέροντα ευρήματα:

• **Υψηλή συμφωνία** σε βασικές αξίες: Οι εκπαιδευτικοί συμφωνούν ιδιαίτερα ότι το σχολείο παρέχει ίσες ευκαιρίες (Μ.Ο. 4.20) και ενισχύει δεξιότητες (Μ.Ο. 4.25), αντικατοπτρίζοντας δέσμευση στην ισοτιμία και την ανάπτυξη των μαθητών.

• **Χαμηλή συμφωνία** σε εξωτερικούς δείκτες: Η χαμηλή συμφωνία για την προτίμηση από γονείς (Μ.Ο. 2.75) και την επίδοση σε εξετάσεις (Μ.Ο. 2.95) υποδεικνύει ότι οι εκπαιδευτικοί δεν θεωρούν αυτά τα στοιχεία ισχυρά σημεία του σχολείου.

• **Σημασία ηγεσίας** και κλίματος: Ο ικανός διευθυντής (Μ.Ο. 4.55) και το θετικό κλίμα (Μ.Ο. 4.50) θεωρούνται πολύ σημαντικά, με ισχυρή συσχέτιση ($r = 0.68$), υποδεικνύοντας ότι η ηγεσία επηρεάζει το εργασιακό περιβάλλον.

• **Δημογραφικές διαφορές**: Οι γυναίκες δίνουν μεγαλύτερη σημασία στο θετικό κλίμα, ενώ οι λιγότερο έμπειροι εκπαιδευτικοί είναι πιο επιφυλακτικοί για τον αριθμό μαθητών, πιθανώς λόγω έλλειψης εμπειρίας.

• **Αντίφαση προϋπολογισμού**: Η αρνητική συσχέτιση μεταξύ της συμφωνίας για μικρό αριθμό μαθητών και της σημαντικότητας του προϋπολογισμού ($r = -0.47$) υποδηλώνει ότι όσοι βλέπουν μικρές τάξεις δεν συνδέουν την ποιότητα με τη χρηματοδότηση.

Η έρευνα υπογραμμίζει τη σημασία της ηγεσίας και του θετικού κλίματος για τη σχολική μονάδα, καθώς και την ανάγκη ενίσχυσης της εικόνας του σχολείου στους γονείς και της επίδοσης σε εξετάσεις.